

550

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben káshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Munkatársak minden nap a hűtő és
Egész napi napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 4.A szerkesztőség kérésre visszaküldi
vagy megőrzésére nem vállalunk.Előzetesek és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 21.

Polónyi első reformjavaslata.

Az igazságügyminiszter egy kis meglepetést szerzett: közzétette a képviselőházi választások fölötti biráskodás reformjáról szóló tervezetet. A míg szociáldemokrata kürtökből a választói jogosultság reformálását követelik, addig Polónyi igen helyes érzéssel először azt kívánja megszabni, ki ne lehessen képviselő?

Gyakorlatiasan gondolkodó ember nem is veheti másképp a sorrendet. Az országra közvetlen veszélyt a képviselő személye képezhet. Mihelyt a törvény megakadályozza azt, hogy az országra nézve nem kívánatos elemek belopózzanak a képviselőházba, azonnal tág tere nyílik a reformnak. Minél óvatosabb a törvény a képviselőkkel szemben, annál tágabb körre lehet kiterjeszteni a választói jogosultságot.

Vegyünk csak egy példát. A fontos feladatok előtt álló országgyűlésre nézve kellemetlen meglepetés volna, ha egy sztrájkvezérekből álló Bokányista többség obstrukciót rendezne, mondjuk azért, hogy a Fejérváry-kormány slepjét képezett tisztviselőket, kik közül egyre többen kerülnek vissza a börtönbe, bitorolt állásaikba visszahelyezzék. Vagy azért, hogy a házasság intézményét törvény szüntesse

meg. Az sem volna utolsó dolog, hogy a nyolc kis horvát megyét föltűzelnék a hölgyek virágai, melyeket a Starcsevics-párti képviselők fejére szórtak (mint a rómaiak az áldozati négylábuakra) s egy szép napon negyven Starcsevics-párti —ovics és —evics ur vonulna be a magyar parlamentbe obstruálni a magyar állam egysége ellen.

Annyi az ellenségünk, hogy alig győzünk védekezni ellenük. Legalább arra vigyázzunk, hogy a parlamentbe mentül kevesebben kerüljenek be.

Hja, de hát az a szép szó: egyenlőség! A kivételes törvények gyűlöletesek és igazságtalanok. Ellenségeinket meg kell nyernünk, meghódítanunk, nem pedig legázunk stb. Efféle frázisok tengere fog felzúgni a javaslat ellen, kivált Népszaváék és Tribunáék felől.

Minél több az ilyen panasz, annál jobb.

Az új törvény egyenesen megsemmisítendőnek mondja ki azt a választást, a melyen nemzetiségi izgató, sztrájkvezér, kommunista izgató választott meg. Földosztók, a házasság ellen-izgatók szintén nem lehetnek magyar képviselők. Mindezek olyan életbevágó érdekeket védnek meg, hogy régen bele kellett volna őket venni a törvénybe.

Hozzájárul még egész sora a reformoknak, melyek a kuriai biráskodásról szóló törvénynek eddig kiderült hiányait fogják

korrigálni. Az eljárás biztosítja az ügyek egységes elbírálását s az új rendben nemcsak pártatlan, hanem következetes is lesz a bíróság eljárása.

A javaslaton érzik a gyakorlati jogász, a gyakorlati politikus és a hazájáért aggódó magyar ember keze. Örömmel üdvözljük s óhajtjuk, hogy mielőbb törvény legyen belőle.

Ez a javaslat reményeket kelt a választási jog reformja iránt is. Kétségtelen dolog, hogy a választási jogot reformálni fogja a kormány. Nem is a reform, hanem a miként lesz itt a döntő épp úgy, mint a választások érvénye fölötti biráskodásnál. A gyakorlati életnek és a hazafiasságnak azt a lehelletét akarjuk érezni a második javaslaton is, amely az elsőt oly becsessé teszi. Akkor kétségtelen, hogy a reform nyereség lesz az országnak s nem éretlen, zöld teóriák, nem a kalandor demagógia, hanem a magyar történelmi multon nyugvó igazi demokrácia fog általa diadalra jutni.

*

Képviselőválasztás. A szliácsi kerületben Battik Ödön volt képviselő helyére, akit megyei főjegyzővé választottak, mint nekünk táviratozzák, ma egyhangulag Badinyi Lajost választották meg képviselőnek alkotmánypárti programmal.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kleopátra halála.

Dr Cabanés, az ismert francia történész, újabb nagy érdekes tanulmányt írt a híres egyiptomi királynőről. Különösen arról, hogyan halt meg Kleopátra?

Tudvalevő, hogy Antonius is, Kleopátra is elszánták magukat az öngyilkosságra. Antonius nagyon jól tudta, hogy a tőre nem lesz hozzá hűtelen és hogy ha már nem találja meg a csataterén a várva-várt halált, az adott pillanatban mégis úgy fog meghalni, ahogy katonához illik.

Ami Kleopátrát illeti, ő a halál gondolatával is kacérkodott. Asszony volt, aki még a halálban is szép akart maradni. Irtózott attól, hogy a halál elcsufítsa, irtózott attól is, hogy szenvedjen. Termékeny fantáziája tehát valami raffinált halálnem után kutatott.

Volt egy pillanat, amikor Antoniusnál bizonyos elhidegülést észlelt. A gyanakodó Antonius alig tudta azt az aggodalmát titkolni, hogy Kleo-

pátra meg fogja őt mérgezni. Ha együtt étkeztek, előbb Kleopátrának kellett megkóstolnia minden tál ételt. Kleopát viszont mulatott szerelmesének aggodalmán és óvatosságán. Egy lakomán olyan koszorúval jelent meg, amelynek virágai meg voltak mérgezve.

Római szokás volt, hogy a lakoma vége felé a koszorúk virágainak szirmait beledobták a borba, amelyet azután a szirmokkal együtt itták meg. Mikor Kleopátra felszólította Antonius, hogy »a koszorúkat igyák meg«, Antonius beleegyezett, de óvatosságból a Kleopátra koszorúját aprította a saját borába. Már-már ajkához emelte a kehelyt, mikor a királynő megragadta a karját és azt mondta:

— Ismerd meg azt az asszonyt, akit méltatlanul gyanúsítasz. Ha megakarnálak mérgezni, az alkalom bizony nem hiányzanék hozzá! . . .

Ezzel behivatott egy rabszolgát és megittatta vele az Antonius borát. A boldogtalan szörnyet halt.

Ez az eset is bizonyítja, hogy a királynő nagyon jól ismerte a különféle mérgek titkait és hogy az öngyilkosság módjait kutatva, fog-

lalkozott a méreggel is. De azt is tapasztalhatta, hogy a rögtön élő mérgek rettenetes kinokat okoznak és rémesen eltorzítják az arcot; míg a lassabban élő kevesebb fájdalommal és külső elváltozással járnak.

Igy kezdett kísérletezni a kigyó-mérgekkel. Egy csomó rabszolgáját megmaratta mérges kigyókkal és figyelte, hogy milyen körülmények között halnak meg. Rájött arra, hogy az áspis-kigyó marása a legkellemesebb halál. Az így megmárt ember elkábul, lassankint elveszti az öntudatát és olyan szeliden és csöndesen hal meg, mintha mély álomba merülne.

Ezért határozta el magát Kleopátra erre a halálra.

Plutarchos szerint a kigyót egy kosár füge alatt lopta be Kleopátrához egy paraszt. Mások szerint virágok és szőlőfürtök alá volt rejtve. Megint mások szerint Kleopátra a szobájában őrizte egy vázában. Mindez épen olyan homályos, mint az, hogy a kigyó hol marta meg Kleopátrát?

Shakespeare a kigyót a királynő ajkán helyezte el. Moréri és de Ségur szerint a kigyó

PFAFF KÁLMÁN

ajánl megbízható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Szigorúan szabott árak mellett.

A delegáció. Bécsből táviratozzák, hogy az osztrák delegátusok vasárnap érkeznek Budapestre és máj hétfőn visszatérnek Bécsbe. A delegáció munkássága december 3-án kezdődik. Aehrenthal báró külügyminiszter december 3-án, hétfőn terjeszti elő expozéját. Jó forrásból vett értesülés szerint a magyar bizottság elnöke ismét Zichy Tivadar grófot, Holló Lajos, vagy Teleky Arvédet választják meg. Telekynek van legkevesebb kilátása, mert ellene az a kifogás, hogy még rövid a politikai multja.

Vasutasok előléptetése. Az ideai v suti előléptetéseket, mint a Magy. Tud. jelenti, a hivatalos lap holnapi száma fogja közölni.

A kiegyezés előkészítése. A gazdasági kérdések tárgyalására kiküldött magyar szakbizottság tagjai: Szerényi József kereskedelmi, Popovics Sándor pénzügyi és Mezőssy Béla földművelésügyi államtitkárok, valamint Hendel Béla udvari tanácsos, Ottlik Iván miniszteri tanácsos és Lers Vilmos dr. miniszteri osztálytanácsos, a Budapesten félbeszakított tárgyalások folytatása végett ma reggel nyolc órakor Bécsbe utaztak. A tanácskozást az osztrák szakbizottsággal már a délután folyamán megkezdik. A magyar bizottság tagjai előreláthatóan csak két napig maradnak Bécsben.

A költségvetés a pártok értekezletén.

Fővárosi tudósítónk jelenti: A függetlenségi párt ma délután öt órakor folytatta értekezletén az 1907. évi állami költségvetés tárgyalását. Az értekezleten a miniszterek közül Wekerle, Kossuth, Darányi és Jekelfalussy voltak jelen.

Napirend előtt *Sághy* indítványozta, hogy a delegáció ülései alatt is tartson a Ház üléseket és tárgyalja a költségvetést. Elfogadták ez indítványt.

Következett a földművelésügyi tárca költségvetésének tárgyalása. Néhány felszólalás után Darányi Ignác miniszter megnyugtató nyi-

latkozatot tett, mire az értekezlet a tárca költségvetését egyhangulag elfogadta.

A pénzügyi tárca költségvetését ismertette ezután Hoitsy Pál előadó. Több felszólalás után Wekerle Sándor kijelentette, hogy új adóhivatalt a jövőben csak ott fog felállítani, ahol az elkerülhetetlen szükség; a középosztály adóját redukálni fogja; a boritaladó kérdését csak az általános adóreformmal együtt oldhatja meg. Ezt úgy tervezi, hogy a boritaladót a községeknek engedi át. Az általános adóreform idejét megmondani nem tudja, de azt hiszi, hogy a képviselőház nyári szünete alatt az erre vonatkozó javaslat elkészül. Wekerle után Kossuth Ferenc felfüggeszti az értekezletet és folytatását péntek délután 5 órára tűzi ki.

Az 1907. évi állami költségvetést a néppárt is ma tartott értekezletén tárgyalta.

Napirend előtt több felszólalás foglalkozott Hencz Károly indítványával a Fejérvár-kormány vád alá helyezése tárgyában. A párt az indítvánnyal nem ért egyet. Hencz Károly mentségére felhozta, hogy nem tudott arról a feltételről, mely a vád alá helyezést gátolja. Kijelenti, hogy a kérdés képviselőházi tárgyalásakor fel fog szólni és pedig már a megváltozott álláspontja értelmében.

Ezután az értekezlet a költségvetést általánosságban és részleteiben is elfogadta.

Az alkotmánypárt értekezletét Széll Kálmán elnöklésével este fél 8 órakor tartotta és a költségvetést Wekerle felvilágosító szavai és Kossuth nyilatkozata után általánosságban és részleteiben elfogadta.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy *ugy hátralekban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek*, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

a királynő keblét marta meg, ismét mások szerint a karján. A legtöbb író pedig megegyezik abban, hogy a királynő testén a kígyómarásnak semmiféle nyoma nem látszott. Épen olyan kevésbé találtak meg a kígyót a királynő szobájában, amely pedig el volt zárva. Egyáltalában nem bizonyos tehát, hogy a királynőt és két udvarhölgyét a kígyó ölte meg.

Kleopátra 724-ben, Róma alapítása után, augusztus 15-én halt meg.

Propertius fentartja a kígyó-legendát, Suetonius szerint azonban maga Augusztus sem tudta, hogyan halt meg a királynő? Appianus is kételkedik a kígyó hitelességében, Strabo pedig három különböző halálnemet is emleget.

Némely történetírók szerint a fűgék voltak megmérgező; mások szerint a hajtüjének a hegyét mártotta méregbe és úgy szurta magát szívére; ismét mások szerint a hajtüjének a csövébe volt a méreg elrejtve, stb. Mindenesetre érdekes, hogy az akkori írók nem állapították meg hitelesen Kleopátra halálának a körülményeit. Pedig ez az eset szenzációs volt akkor is.

Még azt sem állapították meg, hogy van-e egyáltalában olyan kígyó Egyiptomban, amelynek marása a fentemlített tünetek között okoz halált? Sőt ezt a legujabb időkig elmulasztot-

ták az Egyiptomban járt modern tudósok is. Pedig, ha egy eféle kígyófajt föl lehet fedezni, meg volna oldva Kleopátra halálának a problémája.

Ujabban dr. Miaud-Grand Marais, a nantesi orvosi akadémia tanára, foglalkozott a Kleopátra kígyójával. »Ha kígyó ölte meg a Ptolemeusok leányát, — írja — akkor az csak az áspis lehetett, amelynek marása alig fáj. Nagyon természetes, hogy az áspis, amelyet Lucanus és Plinius irtak le, ma már nem exisztál. De megvan az utóda az arabok által »naja hajé«-nak nevezett vipera. A hajé-vipera volt a Kleopátra gyilkosa. Ha ugyan ő volf.

Tudvalevő ugyanis, hogy Iras, Kleopátra és Charmison együtt haltak meg mindhárman, állítólag ugyanazon a módon, ugyanannak a kígyónak a marásától. Már pedig Senecától kezdve Aragoig az összes tudósok azt hangoztatták, hogy a kígyó második harapása már kevésbé veszélyes, mint az első, a harmadik pedig egyszerűen ártalmatlan. Így van ez még a csörgőkígyónál is, amely — mint Arago mondja — másodszor már nem küzd olyan erővel, mint első támadása alkalmával, mert tudja, hogy kevesebb mérge van és ez a méreg is kevésbé hatásos.

Mindebből az következik, hogy egyetlenegy

A Fejérvár-kormány vád alá helyezése.

Az igazságügyi bizottság ülése.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, november 21.

A képviselőház igazságügyi bizottsága ma délelőtt tíz órakor *Holló* Lajos elnöklésével ülést tartott, a melyen a kormány részéről Kossuth Ferenc kere kedelmi miniszter, Polónyi Géza igazságügyminiszter és Zichy Aladár gróf, a király személye körüli miniszter, továbbá Thöry Gusztáv államtitkár vett részt. A Fejérvár-kormány vád alá helyezését sürgető kérvényeket tárgyalták. Előadó *Visontai* Soma volt. Mielőtt az előadó megszólalt volna, felszólt Polónyi Géza igazságügyminiszter.

A kormány jogi és politikai felelősségének megállapítása — ugymond — a képviselőház kizárólagos joga. A kormány, miután ez nem kormányzati funkció, semmi kezdő lépést nem tett, nem tesz és nem is folyik be a kérdésbe. De azt kötelessége kijelenteni, hogy akkor, amikor az alkotmány megvédése érdekében kormányzásra vállalkoztak, a vállalkozásnak föltételei is voltak. Egyik föltétel volt az anyagi felelősség alóli fölmentés úgy a Tisza, mint a Fejérvár kormány részére. Ennek természetes folyománya, hogy a kormány politikai kötelezettséget vállalt az iránt, hogy anyagi felelősséget maga után vonó vád alá helyezési határozat hozatni nem fog.

Mikor a kormányzatra vállalkoztak, tették ezt a bizottság által jól ismert olyan körülmények közt, amelyek között minden hazafi kötelességének tekintette a nemzet és király közötti viszály megszüntetését és a békés és alkotmányos kormányzat lehetővé tételét. A kormány politikai és lelkiismereti kötelességének tekinti, hogy az általa vállalt föltételeknek pontos megtartása fölött öröködjék. Ez vezetett akit, midőn a kormányvállalásnál idevonatkozó föltételt már a bizottságnak oly célból jelenti be, hogy annak politikai szempontból való megjelölése is a bizottság feladatává válhassék. A jól teljesített kötelességért tudatában nyugalommal számít a kormány arra, hogy

kigyónak a marásától nem halhatott meg a királynő és két udvarhölgye.

Hogyan halt meg tehát Kleopátra? Titok, rejtély, amelyet ma már aligha lehet megoldani. Hacsak el nem fogadjuk dr. Viaud-Grand-Marais álláspontját. Ez álláspont megértéséhez tudnunk kell azt, hogy Egyiptom királynője korának egyik legfölvilágosodottabb nője volt, aki orvosi tudományokkal, fizikával és vegyészettel is foglalkozott.

»Van még egy megoldás« — írja dr. Viaud-Grand-Marais — »és talán ez az igazi. Igaz, hogy ez a királynőt arra a nivóra szállítja le, amelyen egy elhagyott mosónő áll. Ha az ember látja a dráma utolsó jelenetét: a királynő által gondosan elzárt szobát; a három nőt, aki közül az egyik élettelenül fekszik az ágyon, a másik holtan az ágy lábánál, míg a harmadik, akinek a feje magasabbra volt támasztva, még él anynyira, hogy pár szót tud mondani Caesar küldötteinek, lehetetlen egy egészen modern dologra, a széngázmérgezésre nem gondolni. A királynő föltétlenül ismerte a széngáz gyilkos eretét és módjában volt megszereznie mindazt, ami a halálnak ehhez a neméhez szükséges.«

Kleopátra széngázmérgezés áldozata! Ismét egy mese, melyet a tudomány lerombol. Már akkor mégis csak szebb volt az áspis-kígyó históriája.

Eigner Ede és Társa

különlegességek áruháza

== Nagyvárad, Bémer-tér. ==

Kobrak cipők

egyedüli raktára!

Nagy választék női- férfi- és gyermek cipőkben a legegészségesebb és legjobb kivitelben.

Szolid kiszolgálás!

1752. Szabottárak!

Vidéki és helybeli telefon 695

a bizottság is helyeselni fogja a kormány ez eljárását. Ha ennek ellenére megtörténne a vád alá helyezés, akkor az egész kormány kénytelen volna a konzekvenciát levonni, mert ezt bizalmatlanságnak tekintené. Kéri, hogy a bizottság ezt a körülményt vegye figyelembe.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter nem tartja szerencsésnek a gondolatot, hogy a vád alá helyezés kérdése Hencz képviselő által fölvetetett. Kijelenti, hogy az országgyűlés hozhat megbélyegző határozatot, de a vád alá helyezést anélkül ki nem mondhatja, hogy a kormány ennek konzekvenciáit le ne vonná. Mikor arról volt szó, hogy alkotmányunk eltiprassék-e vagy megmentessék, akkor ők, akik a kormányzásra vállalkoztak, mint jó hazafiak nem tehetek egyebet, mint hogy a Polónyi által már említett föltételeket elfogadják.

Holló Lajos elnök jelenti a bizottságnak, hogy Hencz Károly képviselőtől a Fejérváry-kormány tagjaira vonatkozólag vád alá helyezési indítványt kapott kézhez.

Nyáry Béla, mint a néppárt tagja kijelenti, hogy Hencz Károly indítványát nem a néppárt megbízásából tette meg. Ezt később megerősítette Horváth Gyula kérelmére Zichy Aladár gróf is.

Bizony Akos szerint Hencz Károlynak a házszabályok 128. szakasza értelmében, miután a bizottságnak nem tagja, nem volt joga indítványt tenni. Javasolja, hogy az indítványt egyszerűen csatolják az iratokhoz.

Holló Lajos elnök felolvassa a házszabályok idevonatkozó 128. szakaszát, amelyből konstatálja, hogy Hencznek indítványozási joga nincs.

Kmetty Károly azt vitatja, hogy a bizottságnak kötelessége a jogi véleményadás, a többi a képviselőház dolga lesz.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter helyreigazítja azt, mintha a korona és a kormány között paktum volna. Paktum nincs, hiszen ez sérelmes is volna az alkotmány szempontjából. Annyi igaz, hogy a kormány bizonyos alapon vállalkozott kormányzásra s ettől el nem térhet. A bizottságnak nemcsak a dolgok jogi oldalát, de a politikait is kell mérlegelnie.

Polónyi Géza: A bizottság mérlegeli jogilag is a tényeket, de mérlegeli politikailag is a tényeket, melyek elől el sem zárkozhat. — A képviselőház éppen azért utasította a kérvényi bizottság jelentését ide, hogy a törvény értelmében éppen a jogi felelősség is egyénenként megállapítható, ez a bizottságnak nemcsak joga, de házszabályszerű kötelessége is. Kéri, hogy a bizottság mérlegelje a helyzetet.

Csizmadia Ferenc: A bizottságnak mindent mérlegelni kell és így természetesen a miniszterek mostani bejelentéseit is.

Bizony Akos javaslatát, hogy Hencz indítványa az iratokhoz csatolassék, elfogadták. Ezután

Visontay Soma előadó ismertette a Fejérváry kormány bűnlajstromát. Felolvasott egyes bizalmas rendeleteket, melyek közül érdekes az, hogy az egyetemi ifjuság Budapestről esetleg eltoloncoltassék és az, hogy minden olyan törvényhatósági székhelyre, ahol saját főispánja, királyi vagy kormánybiztosa nincs, megjelöltek egy olyan bizalmas emberét, akihez minden gyanus mozgólódásról a rendőrhatalom köteles jelentést tenni. A Fejérváry-kormány törvényesítését ezután igen részletesen tíz fejezetre osztva ismerteti az előadó. Ezután igen terjedelmes határozati javaslatot terjeszt elő, a melynek ez a vejeje:

A képviselőház méltányolja az ország helyzetét és a békés alkotások után való vágyának közérzetét, amely a legközelebbi múlt küzdelmek után most az egész nemzetet elölti;

méltányolja a nemzet a na kiváló érdekeit, melyek ahhoz fűződnek, hogy a hosszú és nehéz tusák után a nemzet és a király között helyreállt nyugalom és béke megpecsételtessék és fönntartassék;

fontolóra veszi azt is, hogy a törvényho-

zásnak ép úgy, mint a kormánynak zavartalan nyugalomra van szüksége, hogy ama nagy szociális, közgazdasági, ipari és pénzügyi törvények létrehozásának szentelje magát, melyeket az egész ország kíván s amelyekről jólétének fejlődését, az ellenteljei által gonosul okozott sebek orvoslását és nemzeti haladását várja, hogy intézményesen megalkothassa mindazokat a törvényeket, melyek az alkotmány és a nemzeti jogoknak messze századokra való biztosítására szükségesek;

a képviselőház ama törekvéstől is át van hatva, hogy a többség teljes bizalmával és ragaszkodásával támogatott jelen kormány utjából minden akadályt elhárítson, mely őt üdvös működésében, a nemzet felvirágoztatására irányított az alkotmány biztosítékainak megszilárdítására és újabb biztosítékok megalkotására vezető munkájában gátolhatná és nehogy a kormány állása megrendüljön ép akkor, midőn az egész nemzet által lelkesedéssel fogadott programjának sikeres végrehajtása utban van;

a képviselőház a király és kormány között a béke és az alkotmányos uralom mielőbbi biztosítása céljából létrejött kötésre is figyelemmel kíván lenni, annál inkább, mert az a kötés figyelmen kívül hagyásával az országra netán háruló újabb és végzetessé válható válságért a nemzet előtt a felelősséget nem viselhetné és az alkotmányért lefolyt küzdelemben kivívott győzelem amugy is megengedi a diadalmas nemzetnek, hogy a Fejérváry-kormány, illetve tagjai, már tehetetlenséggel sujtott ellenfelei üldözésével magát ne hátráltassa;

azért a Fejérváry-kormány, illetve tagjainak vád alá helyezését mellőzi a képviselőház, azonban az erkölcs és a jog örök törvényei, a nemzet elvülhetetlen igazai, az őstől örökölt, ezer év óta fentartott, nehéz és dicső küzdelmek által megszentelt alkotmányához és szent szabadságaihoz való ragaszkodásában Fejérváry Géza bárót és társait, névszerint: Kristóffy Józsefet, Lányi Bertalant, Vörös Lászlót, Bihar Ferencet, Lukács Györgyöt, György Endrét, Kovácsévich Istvánt, Feilitzsch Artur bárót, Hegedüs Ferencet, Tost Gyulát, Pap Bélát és Geguss Gusztávot kiszolgáltatja a nemzeti közlelkiismeret sujtó ítéletek, mely fölöztük már amugy is pálcát tört, hogy örök intelmül szolgáljon a haza földjén és tanúságot merithessenek belőle a jövő egymást követő nemzedékek, miként akik a haza, annak alkotmánya és a törvények szentsége ellen vétének és bűnös kézzel a nemzet szabadságai és alkotmánybiztosítékai ellen törnek, mint a nemzeti ügy árulói, mint a haza hűtlen fiai, mint gonosz tanácsadók, a király lelkiületének megromtói megbélyegeztetnek.

A nemzet örökéletű őseinek érényéből, a multak hagyományaiból merit erőt a jövődökre. Aki szentségtelenül a nemzet ellen tör, még életében elvesz és megsemmisül, de a haza, a magyar nemzet alkotmánya él mindörökké, mert védelmében a nemzet hű fiai egyesülnek.

A képviselőház utasítja a belügyminisztert hogy a háznak e határozatát az országos közhatalóságok utján falragaszok által hozza a nemzet köztudomására.

A bizottság Visontai Somának köszönetet szavazott munkásságáért. Kmetty Károly indítványára a javaslatot kinyomtatják és Polónyi Géza miniszter javaslatára a bizottság az érdelemes tárgyalást holnap délután öt órakor folytatja.

A szegényügy rendezése.

— A bizottság megalakulása. —

Nagyvárad városában oly erős alapokon nyugszik a jótékony s annyi humánus intézmény hirdeti a nemes szívek áldozatkészségét, hogy alig találunk az országban várost, amely e tekintetben hasonlítana Nagyváradhoz. Viszont nincsen még egy város, amelyben oly szabadon s minden ellenőrzés nélkül üthetne tanyát a dologkerülés és a jótékony emberek áldozatkészségére spekuláló, könnyen élési törekvés, mint Nagyváradon.

Az elzüllött gyermekek és koldusok nagyszáma lepi el az utcákat, akiknek nagyrésze idegenből özönlik be a városba.

Ez utóbbi állapot adta az impulzust. Kiss Dávid törvényhatósági tagnak, mikor a szegényügy rendezését sürgette. Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága legutóbbi közgyűlésén megválasztotta a szegényügy rendezésére a bizottságot.

Ez helyes, de e mellett egyben gondoskodni kellett volna a bejelentőhivatal felállításáról is, hogy az idegen koldusok és dologkerülők meglehessen szabadítani a várost.

A városnak és társadalmának kötelessége, hogy a saját szegényeiről gondoskodják, de arra már nem kötelezhető, hogy a mások szegényeit is tartsa, mikor a saját szegényeinek ellátása is alig vihethető keresztül kellőleg.

Ha csak a saját szegényeiről volna szó, nem sok dolga lenne a kiküldött bizottságnak.

A kiküldött bizottság tegnap tartotta alakuló ülését, Rimler Károly polgármester elnöke alatt.

A bizottság tagjai közül jelen voltak: Mezey Mihály, dr Vucskics Gyula, Ragány János, dr Baróthy Akos, Kugler Albert, Gerő Armin, dr Kecskeméty Lipót, Kiss Dávid, dr Dóri Ferenc, Darvassy Lajos, dr Adorján Emil és Juricskay Barna aljegyző.

Rimler Károly felemeltette, hogy a nagy és fontos kérdés megoldására teljhatalommal ruházta fel a közgyűlés a bizottságot. Eddig az eszközök hiánya akadályozta a várost a szegényügy rendezésében. Ő tanulmányozta a kérdést Budapesten, Bécsben, Németországban s úgy látta, hogy a kérdés rendezése mindenütt a városok vagyoni viszonyaival áll arányban. A mostani ülés tárgya a megalakulás, elnök és jegyző választása.

Kiss Dávid nagy fontosságúnak tartja a kérdést, azért kell mielőbb hozzákezdeni. Konkrét javaslatot nem tehet, csak a jóakarattal van meg nála. Szabályrendeleteket hozott más városokból s ezeket a bizottság rendelkezésére bocsátja. Amit ezekben jól fel lehet használni. A bizottság minden hónapban tartson ülést. Tekintettel a téli időre, a város költségén már most rendezzenek be napközi otthont, a többbit bízzák a főkapitányra. A jótékony hölgyeket is vonják be a bizottságba. Azt szeretné, hogy a bizottság elnöke egyik tanácsstag legyen.

Rimler Károly kéri, hogy az elnököt ne a tanács tagjai közül válasszák.

Dr Dóri Ferenc indítványozza, hogy a bizottság elnökéül dr Molnár Imrét válasszák s alelnöknek és előadónak Darvassy Lajos tanácsnokot.

Az indítványt általános helyesléssel elfogadják.

Felkéri a polgármestert, hogy a bizottság jegyzőjéül a közige. jegyzők közül rendeljen ki valakit.

Dr Vucskics Gyula örömmel üdvözli a város legújabb bizottságát s a törvényhatóságot, hogy intézkedési körébe bevonja a szegényügyet. Ez Nagyváradon nem új dolog, mert a város alapítása óta mindig bőkezűen gondoskodtak a szegények ellátásáról, ápolásáról; de

fejlődött a város s ez tette szükségessé, hogy a város is helyet foglaljon a jötevő gondoskodók között. Felemlíti, hogy néhai dr. Bulyovszky József polgármester mennyit fáradt a szegény ügy rendezése körül, azonban a közbejött körülmények megakasztották ezen munkálkodását. Örvend, hogy ez a kérdés újból feléledt.

Hivatása szerint foglalkozott a városi szegényápolás ügyével, felolvasást is tartott róla s igéri, hogy tehetsége szerint a jövőben is foglalkozik vele s tanulmánya közben látta, hogy a szegények istápolására, gondozására minő sok nemes intézmény áll e városban rendelkezésre s éppen ezért nem annyira új intézményre, mint inkább irányításra, rendezésre van szükség. A felebaráti szeretet nagy apostola Szt. Vince mondotta, hogy ahol sok a koldus, ott rosszul van rendezve a társadalom. Városunkban is így vagyunk. Akik valóban rászorultak az istápolásra Nagyváradon, azokat el tudjuk látni, de n. csavargók, naplopók, elzüllöttek ellenőrzése szükséges. E téren lesz hivatása a városnak. A részletes munkaprogramra most még nem terjeszkedik ki, de örül végtelenül, hogy a bizottság tagjai lelkesednek a nemes ügyért kéri, hogy legyenek egyek a felebaráti szeretet gyakorlatában. Végül kéri Rimler polgármestert, hogy az új bizottságot vegye jóakaró gondjaiba.

Rimler Károly elnök kijelenti, hogy a megválasztásról értesíti az új elnököt; addig a bizottság semmi irányban nem működik. Ezzel véget ért az ülés.

UJDONSÁGOK.

Thaly Kálmán köszönete.

A közs. polg. leányiskola növendékei Rákóczi hamvainak hazahozatala alkalmából lelkes szavakban mondtak hálás köszönetet azon férfinak, ki élete céljával tüzte ki, e fenséges eszme megvalósítását.

E levélre ma érkezett meg Thaly Kálmán megtisztelő válasza, melynek szövege a következő:

Kedves Növendékek!

Kedves soraitokat, angyal-tiszta lelketeknek ezen szép megnyilvánulását, örömmel olvastam és azt a legdrágább emlékeim között fogom megőrizni.

Isten áldja meg jeles tanítónőiteket, kik a honszeretet és magasztos eszmék iránt való nemes rajongást ölkeltek és táplálják gyermeki szívetekben; Isten áldjon meg titeket, kik hivatva lesztek egykor ama fenkölt eszmék fölött hiven, buzgón őrködni.

Említett forró imáitokban sohase feledkeztek meg erről a sokat üldözött és szenvedett, szegény magyar nemzetről.

Midőn soraitokért legmelegebb köszönetet mondok, — maradtam hivetek, a nagy Rákóczi fejedelem öreg szolgája és történetírója.

Budapest, 1906. november hó 19-én.

Dr. Thaly Kálmán,
országgyűlési képviselő,
országos bizottsági elnök.

A jogakadémia »Mensa« matinéja.

Vasárnap folyó hó 25-én délelőtt 11 órakor tartják a jogászok a *Mensa Academica* alapja javára első vándor matinéjukat a Kereskedelmi csarnok nagy termében. Belépti díj 2 korona. A műsor — a melyet alább közlünk — újabb bizonyítéka annak, hogy a jogászfűzés minden töle telhető elkövet arra, hogy a matiné méltó legyen egy nemes eszméhez, mint a védnökök — városunk előkelőségei — személyéhez. Itt említjük meg, hogy a már hírlapilag nyugtázott 1800 koronán kívül a mai napig csaknem 800 korona gyűlt össze,

részben az eladott jegyekből, részben felülfizetésekkel. Az adakozók közül különösen kiemeljük Nadányi Károlyt, aki 200 s Radu püspököt, aki 100 koronával váltotta meg jegyét a matinéra.

A matiné fővédnöke: dr. Szmeccsányi Pál, v. b. t. t. l. sz. megyés püspök. Védnökök: dr. Radu Demeter, gör. kath. megyés püspök, Glatz Antal főispán, Fetser Antal felszentelt püspök, báró Szentkereszthy Zsigmond kir. ítélőtáblai elnök, Medvigy Mihály kir. ítélőtáblai tanácselnök, Staniszlovsky Adolf kir. főügyész, dr. Miskolczy F. Biharvárm. főispánja, Bary József kir. törv. elnök, Papp Miklós kir. tan. pénzügyigazgató, Schöpplin Ágost kir. tan. posta és távirtd. igazgató, Rimler Károly polgármester, Szokoly Tamás orsz. képvis., Hlatky Endre ügyvédi kamarai elnök, Hoványi Géza, Nadányi Károly, dr. Bozóky Alajos, kir. tan., jogakad. igazg.

Műsor:

1. Prológ. Irta: Pelle János, jh. Elmondja: Brányi Bözske urleány.
2. a) Erkel Ferenc: Ima a hazáért, b) Rákóczi indul. Előadja: Az Orsolya-zárda tanítónőképző intézetének ének- és zenekara Kürti István zenetanár ur vezetése alatt.
3. a) Drdla F.: Szerenade, b) Hubay I.: Csárdajelenet. (Pici tubicám . . .) Hegedűn előadja: Mezey Zsigmond, jh. Zongorá: kiséri: Várszeghy Lajos, jh.
4. Coppée: A hajótörés. Szavalja: Dallos Ferenc, jh.
5. Dalok. Zongorakísérettel énekl: Huber Irénke urleány.
6. Lavotta szerelme. Quintett. Előadja: Drágány Sándor. Pescariu Jenő, Pelle János, Brandt Vilmos és Hámory Lajos joghallgatók.
7. Pályám emlékezete. Irta: Katona Sándor, jh., felolvassa: Beöthy Miklós, jh.
8. Popper D.: Magyar rapszódia. Gordonkán előadja: Kürti István gordonkaművész, zongorán kíséri: Fels Jozefin urhölgy.
9. Műkedvelők Fugyivásárhelyen. Zenebőség. Előadja: Katona Sándor jh., zongorán kíséri: Várszeghy Lajos jh.
10. Zárszó. Tartja: Tunyoghy Lajos, ifj. elnök.

* **A király Budapesten.** Ő felsége, a magyar király tegnap délután 1 óra 6 perckor utazott el Bécsből Budapestre. Amerre a vonatja elhaladt, végig rendőrök voltak felállítva a pályatest mentén. A király a fővárosba a nyugati pályaudvaron fél 5 órakor érkezett. Fogadtatására kint voltak az állomáson Fülel főpolgármester, Boda főkapitány és Daróczy állomástörnök. A király itt tartózkodása idején e hó 26-ikától kezdve minden hétfőn és csütörtökön kihallgatást ad. Jelentkezni lehet a királyi audienciára e hó 22-ikétől kezdve mindennap délelőtt 9 órától délután 2 óráig a kabinetirodában, a Várpalotában.

* **A hercegprimás állapota.** Fővárosi tudósítónk jelentése szerint Vasary Kolos hercegprimás állapota állandóan javul. Láza tegnap egészen megszűnt és így az éjszakát nyugodtan töltötte. Ma egész délelőtt igen jól érezte magát. A hercegprimás állapota felől a mai napon is számos előkelőség érdeklődött.

* **A felebbvalói tekintély.** Biharvármegyénél történt az alábbi eset. Tegnap délelőtt egy fél több irat másolatát vette ki a megye egyik hivatalából. Másolás fejében 2 koronát fizetett az illető hivatalnoknak és eltávozott. A másoló hivatalnok, kit jogosan illetett a 2 koronát e mellékes jövedelemről jelentést tett főnöknek. A főnök, 2 koronából 1 koronát elvett, oly indoklással, hogy ez őt megilleti, mert ez elismerése annak, hogy ő főnök. E különös vámolásról sehol sem tesz említést a megyei ügyviteli szabály és bizonyára erről nincs is tudomása a főnök felebbvalójának.

* **A rendőrök fürdője.** A városi mérnöki hivatal, a főkapitány előterjesztésére tervet dolgozott ki, hogy a városház szouterrain-helyiségében a rendőrlegénység részére egy fürdőt építtessen a város. A költségeket ezer koronán felüli összegben állapította meg a főmérnök. A terv és költségvetés a tanács tegnapi ülésén került tárgyalásra s a felvett összeget tulmagasnak találták. Egyelőre azonban kiadták az egész ügyet a főszámvevőnek, hogy a fedezetre nézve javaslatot. Egyelőre aligha lesz a fürdőre fedezet.

* **A villamostelep költségvetése.** A városházán tegnap konsternációt idézett elő az a hír, hogy *Belányi Imre*, a városi villamostelep igazgatója olyan beadványt intézett a jövő évi költségeloirányzatra vonatkozólag, amely újból megbolygatja az egész budgetet s a fizetésrendezést. *Belányi Imre* beadványában azt írja, hogy a lapokból értesült, miszerint a költségvetés tárgyalásánál a pénzügyi szakbizottság a városház világításáért felvett 4500 koronát törölte s »ellátmány a házipénztár közszükségletére« címen 2200 koronát a villamostelep költségvetésének kiadási rovatába felvett, állítólag az ő véleménye alapján. Azt állítja, hogy ez tévedés, mert ezekre a dolgokra nem volt meghallgatva. A hétfőn reggel tartott tanácsülésen csupán arra nézve lett megkérdezve, hogy fentartja-e azon korábbi jelentésbe is foglalt állítását, hogy a villamostelep 1907. évi bevétele 268,000 korona lesz. Erre a kérdésre igennel felelt, annál inkább, mert 1905. szeptembertől 1906. szeptemberéig 300,000 korona bevétel folyt be, tehát a minimális összeg a 268,000 korona, amelyre számítani lehet. Ha a villamostelep költségvetésében változtatásokat eszközölnék, azért azok a felelősök, akik a változtatást eszközlik. Kéri az igazgató, hogy ebben a kérdésben sürgősen hallgassák meg a villamostelep felügyelő bizottságát. — Ez ügyben megkérdeztük *Ragány János* főszámvevőt, aki az első pillanatban megnyugtató nyilatkozatot tett. *Belányi Imre* igazgató tévedésben van s az általa felvetett kérdés éppen semmi befolyással nincs a költségvetésre. Éppen az a körülmény, hogy a pénzügyi bizottság a villamostelep jövedelmét a főszámvevő által javasolt 240,000 koronáról felemelte 268,000 koronára, rendezti a dolgot, mert a felemelt 28,000 koronában nyer fedezetet a törölt 4500 korona és a kiadások közé felvett 2200 korona. E szerint tehát csak tévedésről van szó s ez éppen nem befolyásolja sem a város jövő évi költségvetését, sem a fizetésrendezést.

* **Korcsolya-pavillon a Városligetben.** A városligeti tó kimélyítése folytán most állandóan megfelelő vízmennyiség van a tó egész körzetén, ami által még megfelelőbb ez a terület a korcsolyázásra, csak kemény idő kell hozzá. A városházán a főmérnök egy pavillon építését tervezi a korcsolyázók és kísérőik részére, ami néhány ezer koronába kerülne. A városi tanács azonban nem akar csak úgy vak-tában belemenni a pavillon építésébe, hanem utasította a gazdasági tanácsnokot, hogy sürgősen hirdessen árlejtést a korcsolyatér bérletére s ennek eredményéről tegyen jelentést. Ha olyan ajánlat érkezik be, hogy a városi tanács megtalálja a számadását s a pavillon építése érdemesnek mutatkozik, felépítteti a pavillont.

* **Kinevezés.** A magyar kir. igazságügy-miniszter *Kolthay Kornél* aradi kir. törvényszéki joggyakornokot a kisjenői kir. járásbíró-sághoz aljegyzővé nevezte ki.

* **Új postaügynökség a megyében.** A nagyváradi posta- távirtd. igazgatóság Gáborján biharmegyei községben december 1-én postaügynökséget léptet életbe. Az új postaügynökség kézbesítési kerülete Gáborján község, Leszkay tanya és Sz. Ján puszta. Utolsó posta: Mezőpeterd.

* **Nagyváradifjú munkája az Akadémiaán** A Magyar tudományos Akadémia hétfői ülésén Tangl Ferenc egyetemi tanár felolvasta Fekete Sándor nagyváradifjú orvostanhallgató pályadíjnyertes dolgozatát. A keményítő emésztés reakció hőjéről. A legkiválóbb orvosokból és természettudósokból álló hallgatóság az értekezést nagy tetszéssel fogadta.

* **Sociáldemokrata terror.** Ugy látszik, ma-holnap mindegy nap kell irnunk e cimre. Tegnap este is hetedfél órakor a Teleky téren három ismeretlen ember orvul megtámadta s veszedelmesen megsebesítette Borsy János hódmezővásárhelyi születésű 47 éves kőművest. Borsyt fején, tarkóján s bal karján késszurásoktól eredő többrendbeli sebtől vérezve, eszméletlen állapotban lelte meg a rendőri őrző. A súlyosan sebesült embert a mentők a Rókusba vitték. Kihallgatásakor kiderült, hogy Borsyt kizárt kőműves-társai hátulról orvul megtámadták, mert családosa öregebb segédjére e hét hétfőjén munkába állott. Borsy fölismerte támadóinak egyikét. Még az éjjel detektívek indultak ennek keresésére. Borsy sérülései igen veszedelmesek s fölépüléséhez alig van remény.

* **Behajthatatlan egyházi adó.** Magyarhomorog község reformátusai nem akarják befizetni az egyházi adót. E miatt tegnap az illetékes speres kérelmet adott be az alispánhoz, hogy utasítsa az előljáróságot a hátrányos adók behajtására.

* **Jóváhagyott zárszámadás.** Az elhagyott gyermekek segély alapjának 1905. évi zárszámadását a belügyminiszterhez küldte fel a vármegye törvényhatósága jóváhagyás végett. A miniszter tegnap minden megjegyzés nélkül jóváhagyva visszaküldte a zárszámadást.

* **Egy orvos kérelme.** Nemcsak Bihar vármegyében, de az egész ország területén a tanitokon kívül legrosszabbul fizetik a körorvosokat. Ilyen rosszul dotált állás a hajdubagosi körorvosi állás. Itt a körorvos 960 koronáért köteles teljesíteni az orvosi teendőket. A hajdubagosi körorvoshoz tartozik Hajdubagos 1736 és Sáránd 1675 lélekkel. A két község lakossága nagyon is sok munkát ad a körorvosnak. Hogy a munka sok és mennyire kevés ezért a fizetés, bizonyítja ezt az, hogy az évekkel ezelőtt meghirdetett körorvosi állásra nem pályázott senki. Csak a második hirdetésre nyújtotta be pályázatát dr. Roib Mihály, aki ezt az állást el is nyerte. De fizetésén kívül más jövedelme alig van, mert Hajdubagoson nincs gyógyszerár és így a beteget beviszik Derecskére, ahol mindjárt gyógyszert is kapnak. Tegnap az iránt fordult kérelemmel a körorvos a miniszterhez, hogy részére kézi gyógyszerári jogot adjanak. A főszolgabíró nem vette tekintetbe az orvos anyagi helyzetét, a kérelmet nem teljesíthetőnek véleményezte. A kérelemmel legközelebb fog foglalkozni a közgyűlés.

* **A tamásdai elhagyott gyermekek.** Az alispán rendelkezése minden község most tartozik befizetni az őket illető 7 éven aluli elhagyott gyermekek tartásdíját. Egy némelyik község be is küldi a díjakat, azonban a többek között tegnap Tamásda község az alispánhoz intézett jelentése szerint a díj befizetését nem tudja teljesíteni. Tamásda községe kéri az alispánt, hogy a községet terhelő gyermek tartásdíjakat a vármegye vagyonát segély alapja terhére. E kérelmének támogatására megemlíti, hogy a község nagyon gyenge anyagi viszonyok között él és a segély alapra legutóbb is megyei pótdadó lett kivétel, mely fedezi a község tartozását.

* **A téli kabátok évadja.** A téli kabátok jegyében élünk. Es hogy feltűnt a téli kabátok csillaga megjelentek a fellegek is, melyek minden áron el akarják rejteni azokat. Alig állott be a hideg és alig kerültek elő a

téli kabátok, kezdenek egyidejűleg el is tűnni. A tünnetők pedig az eltüntetett kabátok helyett az ismeretlenség fátyolába burkolóznak, mely ha nem is a hidegtől, de legalább is a rendőrségtől menti meg őket Nap nap után tűnnek el a téli kabátok. Az ember minden látogatás alkalmával ki van annak téve, hogy a távozáskor téli kabát nélkül kénytelen haza rándulni. Legujabban Hegyi Lajosnál rendezett egy fázékony ember éjjeli látogatást. Hegyi Lajos javában aludt mikor 50 korona értékű téli kabátját valaki elemelte. A rendőrség azonban csakhamar lefűlelte a rokon-szenves kabátoltvájt Nagy Ferenc személyében, aki már 5 ízben volt büntetve, lopás miatt. A kabát a tolvaj lakásáról elő, a tolvaj pedig bekerült.

* **Titokzatos tolvaj.** Tegnap nagy meglepetés érte Sándor Ákos főispáni titkár a pályaudvaron. Mikor Sándor zsebébe nyult, hogy a megváltott jegyét kifizesse, tárcájának csak hült helyét találta. A tárca fekete volt és kissé használt. Ez különben mellékes, a fő a tárca tartalma. A tárcában 4 darab 100 koronás, 2 darab 50 koronás és 1 darab 10 koronás bankjegy társaságában volt, egy arcképes igazolvány, egy honvédszázados fényképe, egy nő kézzel Röntgen fölvétel, melyek nyugodtan várták sorsukat. A csöndes várakozást azonban idő előtt megzavarta egy ismeretlen zsebtolvaj és a tárcát mindenestől elemelte. Az ismeretlen tettes ellen, aki ez óta már valószínűleg szétosztatta a tárcában talált gyűlekezetet, a rendőrség megindította a nyomozati eljárást.

* **Találtak.** A tegnapi nap folyamán találtak egy arany pénzt. Igazolt tulajdonosa a rendőrkapitánynál átveheti.

* **Elveszett táská.** Folyó hó 14-én délután 6 óra tájban egy katonai szekérről egy 65 cm. hosszú uj, üres, sárga disznóbőr táská, sárga rézgombokkal kiverve, sötét sárga vászonnal borítva a vasuti állomástól a huszárlaktanyáig elveszett. Ez uton felhívatik a megtaláló, hogy haladéktalanul jelentse be azt a rendőrkapitányi hivatalnál, különben úgy fog tekinteni, mintha azt jogtalanul magának megtartani szándékolta volna.

x **A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legujabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb bál és esküvői meghívók, ugyszintén mindenféle nyomtatványok jutányos árban készíttetnek a legszebb kivitelben.**

TÁVIRATOK.

Furfangos rablás.

Budapest, november 21. (Saját tud. táv.) Berlinből jelentik: Egy ismeretlen ember kirabolta a Lesheimi és Kleinniederheimi községi pénztárt. Az ismeretlen bement a polgármesteri hivatalba, földmérőnek mutatta be magát s valami ürügyvel elküldte a szolgát. Az elrabolt pénzzel nyomtalanul eltűnt.

Kréta anektálása.

Róma. Hír szerint György görög király tervet terjeszt az olasz kormány elé Krétának Görögországhoz való csatolásáról. A francia és angol kormány már hozzájárult ehhez a tervhez és a német kancellári hivatal is helyeselte. A görög király egészen bizonyos Olaszország hozzájárulásáról, mert tudja, hogy az olasz kormány a mostani kétes állapotot nem tartja helyesnek.

TANÜGY.

A debreceni róm. kath. iskolák ügye.

A debreceni római katolikus elemi iskolának igen nagy a látogatottsága. A fiú és leányiskolai épületek egyaránt fejlesztésre szorultak már évekkkel ezelőtt. Így szervezett az iskolaszék a leányiskolánál két paralell osztályt, a fiúiskolánál meg épen négyet. S bár a »Mi asszonyunkról nevezett iskolánövérék« nevelő intézetében is nagyon sokan vannak, még mindig rohamosan szaporodik a tanulók száma.

Az iskolák fejlesztése elkerülhetetlen szükségé vált.

E debreceni róm. kath. hitközség, mely maga kezeli iskolái alapjait, tetemes áldozat hozatalát határozta el. Debrecen legtehetősebb, de egyszersmint legexponáltabb hitközsége is a nagyváradifjú egyházmegyének s így nagy értelme van az áldozathozatalnak, amennyiben az lehetséges s a hitközségnek szüksége van arra, hogy eddigi rendelkezési jogát megőrizze minden tőle idegen tényező betolyásával szemben.

Mivel pedig a rohamosan szaporodó szükségletek elkerülhetetlen követeléseivel szemben nem nyújt elegendő fedezetet a teljesítendő kiadásokra a jelenlegi öt százalék iskolaadó, azért elhatározta az iskolaszék, hogy a kath. iskolai adófizetők százalékát fölemeli tízre.

E határozat az egyházi főhatóság és tanügyi kormány jóváhagyása alá bocsátandó, de Gróf Ferenc. prépost-plébános előre is jelzi a határozathoz való elvi hozzájárulást s egyben kijelenti, hogy önként ezer koronát ajánl évenként önmaga megadóztatására a debreceni iskolák céljaira, s ez összeget mindenkor előre lefizeti az iskolaszék pénztárába.

A prépost-plébános önkéntes adózása lelkes hangulatot keltett az iskolaszéki ülésen, melyen Guger Gusztáv, táblai bíró elnökölt.

Az iskolaszék még az iskolák belső ügyeivel foglalkozott. (m)

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Csütörtök: Gróf Hamlet.
Péntek: Gróf Hamlet.
Szombat: Gróf Hamlet.
Vasárnap d. u. Arany ember este: Vigözvegy.

Hoffmann meséi.

Valahányszor Hoffmann meséit halljuk a mostani társulattól, mindig eszünkbe jut: hát ezzel a társulattal nem lehetne több ilyen, zenéileg értékes dolgot is produkálni? A közönségnek van érzéke hozzá: hiszen valahányszor ilyen ritka élvezetben részesíti Somogyi Károly, mindig van közönség elegendő számmal. Ha elővonnék a Fausztot, Bűvös vadászt, Bibliás embert, Troubadurt, Traviatát, lehetetlen, hogy mindenikkel legalább 3—3 telt házat ne lehetne csinálni, hogy csak az anyagi oldainál maradjunk. Mert ha a művészi tekintélyek több súlylyal bírnának a Szigligeti nevet viselő büszke csarnokban, akkor ezeket az operákat már régen műsoron láttuk volna.

Igaz, nehéz munka egy opera betanulása és betanítása. De hiszen azért van igazi művészi tehetsége az énekes személyzet nagyobb részének, hogy tehetségét fejlessze s értékes diadalokat arasson. Azért van kitűnőnek hirdetett és ismert karmesterünk, hogy hírére néhez munka teljes sikere igazolja. Megvan a komoly operának előadásához minden feltétel, csaknem olyan mértékben, mint volt Somogyi

váradai szereplésének első idejében. Ha akkor lehetett operákat adni, mert volt akarat hozzá, remélni akarjuk, hogy ez a döntő kellék most sem fog sokáig hiányozni.

Hoffmann meséihez visszatérve, ismét csak a régi szereplők nagy sikeréről irt sorainkat kellene ismételnünk. *Károlyi Leona*, *Toronyi, Oldh Gyula*, *Bérczi, Fehér* kitűnő alakításai olyan kedves ismerőseink, a kiket akárhány-szor jól esik viszontlátnunk. *Lányi Edit* Miklós évekkel ezelőtt jobb volt, de azért má is jó szerepei közé tartozik. Új volt *Hajnal Spalan-zanija*; nem az ő egyéniségéhez s főleg nem az ő hangjához való szerep, de azért jobb híján őt kell elfogadni. Ez a szerep Tihanyitak sem sikerült eléggé. Náthániel kis szerepére a szin-lap az eddigi ismeretlen *Zajonghyt* jelezte s bizony jobb lett volna ismeretlenül maradnia csak keserves zajongás volt az éneke. Igye-kezet volt elég, de énekhez valamivel több kell mint igyekezet.

A zenekart, az énekkart csak elismeréssel lehet említeni. A rendező azonban figyelmez-tethette volna Toronyit, hogy a legelőkelőbb urak sem szoktak keztyűben zongorázni.

—r.

MULATSÁG.

A nőegyletek tea-zsurja. Vasárnap f. hó 25-én tartják a nőegyletek rendes five alook teáját. Ezuttal *Károlyi Leonát* és *E. Kovács Mariskát* nyerték meg a nőegyletek, kik közreműködésükkel növelni fogják élénken a sikert. *Károlyi Leona* magyar népdalokat fog Bebe kísérete mellett előadni s *E. Kovács Mariska* szavalattal vesz részt. A zsúr az eddi-giektől eltérőleg a Zöldfában lesz megtartva. S már most is rendkívüli érdeklődés kíséri eze-ket a rendkívül sikeres szórakoztató délutá-nokat.

KÖZGAZDASÁG.

A kamara közleményei.

A győr-sopron-ebenturti vasut üzlet-igaz-gatósa a vonalai részére az 1907. évben szükséges 23609 m³ tölgygerenda és palló szállításának biztosítására pályázatot hirdet. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urak 71208 | III | 3 906. sz leirata folytán van sze-rencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a hazánkban gyártott Wohanka féle nyersolaj-motorok minél szélesebb körben való alkalmazásának lehető előmozdítása érdekében a nevezett miniszter ur megengedte, hogy hason-lóképen mikép az 1906 január hó 2-án 81689 sz. a. kelt rendelet szerint a motorok hajtására rendelt adómentesen beszerzett petroleum ben-zinre nézve engedélyezve lett, a jelenleg is érvényben van tartva, Budapest. d. p. u. B.pest. Ferecváros. B. Józsefváros B.pest kitérő, Brassó, Fiume, Kassa, Marosvásárhely, M. Telegd. Nyir-Bogdány, Oravicza, Orsova, Pozsony-Ujváros, Sátoralja-Ujhely, Szatmár-Németi és Tu-róczenntmárton állomásokon feladásra kerülő olyan adómentes kékölaj és gázolaj küldemé-nyekre, melyek a Wohanka-féle nyersolajmo-torok hajtására vannak rendelve és melyeknél a motorhajtási célra történt megrendelés és szállítás az illetékes pénzügyi közeg által az eladási bárcán igazoltatik, a magy. kir. állam-vasutak öszszvonalaín tészés szerinti mennyiség (f. levelenkint 5000 klgr. aluli mennyiség) fel-adásánál alkalmaztassanak. Ez a díjkedvezmény visszavonásig, de egyelőre legkésőbb folyó év végéig terjedő érvényességgel fog legközelebb életbeléptetni és fentemlített ellenőrzési módo-zatok mellett rovatolás útján alkalmaztatni. Nagyvárad, 1906. november hó 20-án. A nagy-

váradai kereskedelmi és iparkamara: *Huzella Gyula* elnök, dr *Sarkadt Lajos* titkár.

Gazdasági előadás a papnövelésben.

Megemlékeztünk már róla, hogy dr *Szme-csányi Pál* püspök *Ováry Sándor* káptalani intézőt megbizta, hogy gazdasági előadásokat tartson a helybeli papnevelő intézetben. *Ováry* tegnap kezdte meg előadásait, lendületes be-szédben fejtegette a tárgy fontosságát s lelke-sen buzdította a magyar föld szeretetére a fia-tal levitákat, kik nagy érdeklődéssel hallgatták és megéljenezték az előadót.

A mértékhitelítés és a szőlősgaz-dák. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egye-sülete a mértékek használata és eileuőrzéséről szóló törvénytervezet nyilvánosságra hozatala alkalmából, mivel annak harmadik fejezete a hordók jelzéséről szól s a hazai szőlőbirtokos-ságot közelről érdekli, a kereskedelmi minisz-terhez sürgős felterjesztést intézett. A hordók helyes őrtartalmának ellenőrzését illetőleg a törvényjavaslatnak azt az indoklását, hogy 10—20 literes mérőedényekkel a hitelítés pontosságáról meggyőződést lehet szerezni, nem fogadja el, mert ily mérőedények beszer-zése a kisebb termelőknél terhes, nagyobb ter-melőknél pedig keresztül nem vihető, azért azt kívánja az egyesület, hogy a törvényjavaslatban említett hibahatárt a végrehajtási rendelet 3 százaléknál kisebbre ne állapítsa meg. A hordó-ellenőrzési díjak pedig a jelenleginél lényege-sen alacsonyabbak legyenek. Végül kívánja az egyesület, hogy a hordójelző egyének mun-káját sürűn ellenőrizzék s minden hibát és mulasztást szigorúan büntessenek.

Értéktőzsde.

Budapest, november 21.

Osztrák hitelrészvény	678.—
Magyar hitelrészvény	796.—
Leszámitoló bank	506.—
Rimamurányi	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	670.—
Közuti vasut	594.—
Városi villamosvasut	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, november 21.

Buza április	14.88	14.45
Rozs április	13.30	13.32
Tengeri ápt. 1907	10.32	10.34
Repcze aug.-ra	26.80	27.—
Zab ápr.-ra	15.00	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 nov. 21-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	116.50
Magyar koronajárdék 4%	956.0

Magyar kőzeti vasuti államkötvény 4%	84.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	95.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény 96	—
Magyar gyermek sorsjegy-kölcsön	204.50
Tisza zav. és szegedi sorsjegy-kölcsön	153.—
Osztrák járadék papirban	90.—
Osztrák járadék ezüstben	100.10
Osztrák korona járadék	117.—
Osztrák járadék aranyban	99.—

SZERKESZTŐI PÓSTA.

N. György. Helyben. Oly sikerült dolog, hogy vasárnapra tartjuk fönn.

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város katonai ügyosztályától.
21678—1906 sz.

Hirdetmény.

Az 1905 évi ujoncozás elmaradása miatt a békelétszám fentartására az 1888 évi XVIII. t. c. alapján kivételes szolgálatra behívott póttartalékosok segélyezése tárgyában a vonatkozó ministeri utasítás 8-§-a értelmében készített és a segélyezendők névsorát magában foglaló össze-sítő kimutatás a f. évi november hó 21-től ugyanezen hó 28-ig napjáig terjedő nyolc napra Nagyvárad város katonai ügyosztá-lyánál közszemlére kitétetik.

E körülményt azon értesítéssel hozom az érdekeltek tudomására, miszerint a kimutatást a jelzett idő alatt megtekin-tetik, s az ellen irányuló észrevételeiket írásban és okmányolva a kifüggesztés megtörténtét követő 6 nap alatt Nagyvárad város katonai ügyosztályánál beadhatják.

Ugyancsak Nagyvárad város katonai ügyosztályánál adandók be a jelzett ha-táridőn belül azon nőtlen, de különös családi és egyéb méltánylást érdemlő viszonyok alapján segélyre igényt for-máló póttartalékosok okmányokkal fel-szerelt folyamodványai is, kik a fenti kimutatásba nőtlen állapotuk folytán az utasítás értelmében felvehetőek nem voltak.

Nagyvárad, 1906. november hó 20-án.

Darvassy Lajos.
tanácsnok.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3 legfeljebb 3.4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb árú kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes fényképes-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyer-gyánként 1.5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávaló szénpalcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvétetnek a

“TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarok ház, hol ma szálloda s vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

Nagyvárad, Olaszi, Fő-u. Bazár épület.

Nagyvárad legnagyobb áruháza.

Mindenki kellemesen van meglepve, annak a gyönyörű nagy raktárnak a szemlélésében, melynek tulnyomó része most érkezett s **őszi újdonságokban** igazán első helyen áll. — Ugyszinte minden díszítési és hozzá való czikkekből mesés nagy raktár van.

Olcsó árak tekintetében pedig felülmúlhatatlan.

Spitzer Testvérek

zöldfa-utcai kereskedők (Zöldfa-szálloda alatt) áru raktárát egy tömegben megvettük s a gyors lebonyolítás végett az árukat potom áron, rövid idő alatt elárusítjuk. Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Árlejtési hirdetemény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán f. évi december hó 6 napján d. e. 10 órakor a városház bizottsági termében az alább felorolt vállalatokra árlejtést fogok tartani.

1. A város részére 1907, 1908 és 1909. években szükséges mintegy 2000 köbméter kemény tüzi fa mialatt cser, tölgy, bükk és gyertyánfa értendő szállítására. A bánatpénz 1000 korona.

Ajánlattevők ezen vállalatnál kötelesek megjelölni, hogy az említett fanemek közül melyiket s minő köbméterenkinti egységár mellett vállalják.

2. A város részére 1907, 1908 és 1909 években szükséges nyomtatványok és vámjegyek készítése és szállítása. Ezen vállalatnál a nyomtatványokra és vámjegyekre együttesen és külön-külön is tehető ajánlat. A bánatpénz a nyomtatványokra 2000 korona, a vámjegyekre 4000 korona.

3. A város részére, 1907, 1908 és 1909 években könyomdai munkák előállítására és szállítására. A bánatpénz 300 korona

A két és 3 tétel alatti vállalatra nézve megjegyzetjük, hogy ezen vállalatokat csakis helybeli bejegyzett cégek nyerhetik el, az 1 tétel alatt jelzett vállalat vállalkozója pedig, ha itten állandó lakással nem bírva, állandóan Nagyváradon lakó megbízottról köteles gondoskodni.

Ajánlatot szóval, vagy írásban lehet tenni s a zárt ajánlatok, melyekhez egyszersmind a kívánt bánatpénz is készpénzben vagy óvadékpapírokban, vagy a városi pénztár által kiállítandó letéti nyugtában csatolandó, alulírott kezéhez 1906 évi december hó 6-ik napjának d. e. 10 órájáig nyújthatók be, mikor is azok felbontani s elbírálatni fognak.

Azon körülményt, hogy ajánlattevő az árlejtési feltételeket, az egységárjegyzéket és jelen hirdeteményt, mely okmányok alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők, ismeri s magára nézve kötelezőknek el fogadja ajánlattevők a zárt ajánlatokban világosan kifejezni köteleske.

Ajánlattevők tett ajánlata azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Kelt Nagyváradon 1906. november hó 17-én.

Komlóssy József,
gazdasági tanácsnok, mint
árverési küldöttségi elnök.

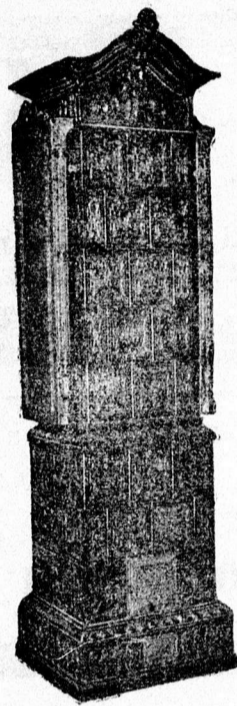
Szab. „RAPID” Gyorsfűtő készülék

értékesítő vállalat

Nagyvárad, Pável-utca 6. szám.

TELEFON 352.

TELEFON 352.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt közönséget értesíteni, hogy megrendeléseket a szab.

„RAPID” gyorsfűtőkészülék

már elfogadunk és azon helyzetben vagyunk, hogy azokat a leggyorsabban szállíthatjuk.

Szabadalmunk alkalmazása által a cserépkályha gyorsfűtővé alakul át és a következő előnyökkel bír:

1. A cserépkályha a tüzelőanyag meggyújtása után azonnal fűt és hőfejlesztés szabályozható, egy szoba alig 10—15 perc alatt kifűthető;

2. A „Rapid”-dal való fűtés 50—60 százalék tüzelőanyag megtakarítást eredményez.

3. A „Rapid” cserépkályhával való fűtés egészséges, mert a levegőt nem pörköli, mint például az izzó vaskályha.

4. A „Rapid” készülék minden már meglévő kályhán is könnyen alkalmazható

5. A „Rapid” külőleg szép és tetszetős s bármely cserépkályhának díszére válik.

6. A „Rapid” készülék a cserépkályháról tetszés szerint levehető és ismét visszahelyezhető.

7. A „Rapid” beszerzése nem drága, a beszerzési költségek már egy fűtési idény alatt megtérülnek a fűtőanyag megtakarítás által.

8. A cserépkályha a Rapid-dal való felszerelés dacára eddigi összes jó tulajdonságait megtartja (a meleget bosszan tartja.)

9. A „Rapid” berendezés javításra nem szorul, mert tűz közvetlen nem éri.

10. A „Rapid” meleg rántó érzékenysége meglepő: már egy iv papír elégetése a „Rapid” előfűtlen érezhető meleget áraszt.

Olcsó árak nagyság és minőség szerint. A „Rapid”-ot bármelyik kályhás beállítja, mert célra mintával láttatik el.

Tisztelettel:

Szab. „Rapid” gyorsfűtőkészülék
értékesítő vállalat.

Új varroda és szabász-terem.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy üzletemet egy, a mai kor igényeinek teljesen megfelelő gyermek- és női ruha, valamint mindennemű férfi, női és gyermek fehérnemű varrodával és szabászteremmel bővítettem ki úgy, hogy aki **Alkalmi Aruházamban** igen jutányos árért vásárolt szövet, schifon, vászon, flanel, barchet vagy bármily árucikket, gyorsan, izlésesen és **eddig még nem létezett** olcsó árban készítettem el. Az általam elvállalt darabokért felelősséget vállalok.

Miután ezen vállalatomat nem anyagi érdekből, hanem csupán a tisztelt vevőim kényelmére és kívánságára rendeztem be, kérem próba rendeléseikkel állításum valódiságáról meggyőződni.

B. pártfogást kérve, vagyok kitünő tisztelettel, az Alkalmi Aruház tulajdonosa

SZÉKELY JENŐ

Fő-utca, Rimanóczy-palota. Fröhlich-féle hentesüzlet mellett.

Helyi és vidéki telefon 633. szám.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.